

Financování obnovy kulturních památek Libereckého kraje programového období 2007-2013

Funding of the Preservation of Cultural Monuments in Liberec Region within Program Period 2007-2013

Gabriela Antošová

Abstract:

The case study is based on a quantitative analysis of the secondary data from Annual reports of selected financial resources devoted to the selected programs, and its usage for the restoration of cultural monuments.

This approach is related also to the cultural economy and the budgets of municipalities, in particular to preservation of the cultural heritage in 2007-2013. The analysis combines qualitative and quantitative approaches. According to this information, a systematic review creates a list of beneficiaries drawing on EU funding in 2007-2013 and projects finalized during period 2007-2013. Subsequently, successful implementers and their projects (with respect to the development of restoration of cultural monuments in the Liberec region) were selected for further assessment. Qualitative point of view completes the quantitative analyses by giving examples of good practice approaches of development and maintenance of cultural monuments in the Liberec region. The paper presents various examples of a good solution with the usage of Public Private Partnership in the development of tourism in municipalities. This paper deals with impacts of EU projects on tourism development in municipalities of the Liberec Region. Finally, the comparison of the usage of financial resources devoted to the maintenance of cultural monuments of Liberec region are presented with the main objective to promote the importance of the preservation of cultural heritage.

Keywords:

cultural monuments; Liberec region; maintenance; budget; Ministry of Culture; funding

ANTOŠOVÁ, Gabriela (2018). Financování obnovy kulturních památek Libereckého kraje programového období 2007-2013. In: KUGL, Jiří, ed. *Člověk, stavba a územní plánování 11*. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. pp. 207-226. ISBN 978-80-01-06482-5. ISSN 2336-7687.

Článek je licencován pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 (Uveďte autora-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní). Licenční podmínky: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.cs>

1 Úvod

Kdykoli se začnou lidé podílet na záchraně a uchování svých památek a na všem, co je jim drahé, jsou ochotni jednat tak, aby toto dědictví ochránili. Vydávají se na cestu, jež má výjimečné důsledky jak pro ně samé, tak pro jejich společenství, jejich děti a nakonec i pro každého, kdo si cení výdobytků lidstva. Celá naše společnost se dostává do role prozatímních správců za naše i budoucí generace. Toto je privilegium, ale také zodpovědnost (Kesner, 2000). Snahou naší generace by mělo být především kulturní dědictví uchovávat, zhodnocovat a dále rozvíjet. Nicméně manažeři kulturního dědictví jsou většinou rezervovaní, pokud jde o průzkum přímějších metod výběru tržeb potřebných k financování údržby a oprav majetku v jejich péči, které budou nevyhnutelně potřebné, ať už jsou otevřené veřejnosti, či nikoliv (Garrod a Fyall, 2000). Zatímco princip „platí uživatel“ je nyní široce uznáván jako potenciální prostředek propagace udržitelnosti ve smyslu dalších hlavních forem turismu (Forsyth, Dwyer a Clarke, 1995), mnoho manažerů kulturního dědictví se chová více obezřetně při uplatňování tohoto přístupu. Manažeři kulturního dědictví nejsou o logice principu „platí uživatel“ přesvědčeni. Výsledkem je, že uživatelé jsou obdarováni „symbolickými“ vstupními poplatky, které odráží pouze část „úplných sociálních nákladů“ jejich aktivit. Důvody tohoto dění upřesňuje Garrod a Fyall (2000), a to v chování manažerů kulturního dědictví, kteří přístupy k cenám kulturního dědictví spojují s jeho komodifikací, tedy s přetvořením kulturního aktiva na produkt uplatnitelný na trhu. Také existuje obava, že toto povede k nahrazení „zlatých pravidel“ památkové péče (např. jednotnost zájmu) neslučitelnými komerčními zájmy. Ovšem kulturní dědictví má hodnotu daleko vyšší, než mu lze přisoudit. Kulturní hodnota pro dnešní i budoucí společnost nesmí být zkompromitována základními komerčními hodnotami. Dalším možným důvodem pro nedostatek zájmu mezi manažery kulturního dědictví pro zavedení vstupného je těžké zavedení tohoto přesvědčení v souladu s jejich vlastní ideologií o širším smyslu odvětví turismu kulturního dědictví (Leask a Goulding, 1996). Vstupné nejen nabízí možnost kontroly počtu návštěvníků, ale představuje také důležitý potenciální zdroj příjmů pro zvládnutí vlivu manažerů a pro financování důležitých programů památkové ochrany (Garrod a Fyall, 2000).

2 Teoretický rámec

V nejobecnějším slova smyslu dávají Patočka a Heřmanová (2008) do souvislosti ve společnosti veřejnou ekonomiku, podnikatelskou sféru a oblast kultury a umění. Mezi těmito třemi sférami dochází (nutně a běžně) ke vzájemnému ovlivňování. Vztah ekonomiky a kultury lze tedy podle jmenovaných autorů charakterizovat jako množinu přímých a nepřímých vztahů, které zahrnují jak otázku zbytnosti kultury v té které společnosti, tak otázku efektivnosti financování kultury z veřejných či soukromých zdrojů, otázku míry komercializace kultury a umění a v neposlední řadě i obecnější otázku vztahu prosperity společnosti ke stavu a úrovni kultury.

Ačkoli „kulturu lze obtížně redukovat na odvětví ekonomiky nebo hospodářství“ (Mockovčiaková in Patočka a Heřmanová, 2008:133), s ohledem na ekonomický charakter veřejných služeb místní a regionální kultury jsou tyto služby, poskytované v obecně uznaném veřejném zájmu, stále existenčně závislé na finančních prostředcích z veřejných rozpočtů, o jejichž alokaci rozhodují orgány veřejné správy. Na druhé straně je však „sféra veřejných služeb (včetně místní a regionální kultury) poměrně významná z národohospodářského hlediska“ (ibid), ať již jde o zaměstnanost, odvody z mezd, objem vyplácených mezd realizovaných domácností, o přínosy cestovního ruchu apod.

Hájek a Křížová (in Hájek a Jech, 2000) upozorňují na situaci ve Francii, kde bylo prokázáno, že 1 frank, vložený do obnovy historických památek, vytvoří 3 krát více pracovních příležitostí než 1 frank, vložený do nové výstavby. V Nizozemsku se prokázalo, že jeden gulden do obnovy historických památek se vrátí 1,6 krát. Modelová studie ministerstva

kultury ČR, zaměřená na měření a ekonomické vyhodnocení multiplikačních efektů, dosahovaných v důsledku státní finanční podpory obnovy památek v městské památkové zóně v Písku, poukázala na to, že 1 koruna vytvořila v průměru 1,38 Kč za jeden rok. Nejedná se pouze o přínos kulturního dědictví. Multiplikační efekt nezávisí pouze na stavu památkového fondu, ale především na celém komplexu navazujících služeb, dopravní obslužnosti atd. Jedná se tedy o multiplikační efekt cestovního ruchu, který umožňuje zachovávat, respektive vytvářet nové pracovní příležitosti a finanční zdroje pro rozvoj regionů. Tento regionální rozměr cestovního ruchu je současně stabilizačním faktorem nejen ve vztahu k místnímu obyvatelstvu, ale i ve vztahu k sociálně kulturnímu zázemí, které cestovní ruch zprostředkovává pro další návštěvníky a turisty.

Oficiální zdroje ministerstva místního rozvoje ČR uvádějí, že profit z venkovské turistiky činí 9-10% hrubého domácího produktu. Proto Hájek (2002) konstatuje, že růst venkovské turistiky vypadá jako dobrá šance.

V letech 2003 byl zaznamenán v kulturním a kreativním sektoru obrat 653 mld. EUR, což představovalo 2,6% HDP Evropské Unie, to dokonce bylo více než výroba potravin, nápojů a tabáku (2,1%), chemický průmysl (2,3%) nebo prodej nemovitostí (2,1%). Rychlostí růstu HDP tento sektor převýšil v letech 1999-2003 o více než 12% bodů v kulturním sektoru i průměrný růst Evropské unie. V roce 2004 byla zaměstnanost v kulturním sektoru větší než 4,7 mil. osob, což činilo 2,5% ekonomicky aktivní populace EU25, ČR pak převýšila průměr EU i rychlostí růstu zaměstnanosti v tomto sektoru (Státní kulturní politika 2009-2014, 2013).

Hlavním ekonomickým nástrojem je podpora zachování památkových hodnot poskytovaná z veřejných rozpočtů. Existují dva základní způsoby poskytování veřejné podpory (Patočka a Heřmanová, 2008), a to podpora přímá a nepřímá. Přímou podporou se rozumí přerozdělování příjmů státního rozpočtu nebo veřejných sbírek či loterií. Nepřímou podporou se rozumí daňová zvýhodnění nebo osvobození od daní, popřípadě poskytování bezplatných odborných služeb vlastníkům památek. Veřejná podpora obecně je v ČR realizována především přímou formou, mimo jiné proto, že daňová zvýhodnění (osvobození) nejsou příliš významná, a tedy ani pro příslušné objekty příliš motivující. Avšak hmotné potřeby pro zachování hmotného kulturního dědictví rostou ve vyspělém světě rychleji než dostupné zdroje. Tento nepoměr je patrný zvláště v naší zemi, kde musíme snižovat přebujelý podíl veřejných rozpočtových výdajů na HDP. Nicméně podle Hudečka (1992) je snaha hledat na úrovních státu, okresů a zvláště obcí cesty k rozšíření a stabilizaci veřejných a soukromých finančních zdrojů pro zachování památek a regenerování památkových rezervací zřetelná.

Všeobecně známým nejvhodnějším řešením financování obnovy památek je, když si na sebe památka vydělá svým provozem sama. Druhým vhodným modelem záchrany památky je podle odborníků (Patočka a Heřmanová, 2008) vnitřní dotování obnovy a provozu památky z ostatních disponibilních zdrojů výtěžku vlastníka/investora. V obou případech jde o vnitřní soběstačnost. Uvádění všech možných variant způsobů nakládání s památkou (animace památky) zde není nutné ani možné. Výše příjmů spojených s vlastním provozem památky závisí především na kvalitním marketingovém projektu, lokalitě, velikosti, dostupnosti, možnosti využití, stavu a známosti památky.

Podle Vojíka (2008) ukazuje vývoj současné situace ve světě i v naší republice, že neziskový sektor a z něj speciálně kultura, věda a umění hrají velmi důležitou společenskou roli, spolu s tržními mechanismy a státem zajišťují uspokojování potřeb nejširší veřejnosti. Ovšem na rozdíl od státu a trhu má neziskový sektor jen velmi málo prostředků a možností, jak toho dosáhnout. Ve většině zemí Evropské unie je kultura vnímána a deklarována jako veřejný zájem a veřejná služba, a takto je s ní také nakládáno. V této souvislosti se nejvíce pozornosti věnuje partnerství, kdy je nutnou podmínkou také určitá přidaná hodnota plynoucí z dané spolupráce. Přidaná hodnota plynoucí z partnerských programů, resp. jejich spojení, je označována pojmem synergický efekt, násobí síly vzniklého celku, který má větší hodnotu

než pouhý součet jednotlivých částí (Vojík, 2008). Formy partnerství nevznikají pouze za účelem sdílení zkušeností, přenosu relevantních informací, ale také z mnohem prozaičtějších důvodů, z nichž ten nejdůležitější je získání lepšího a snadnějšího přístupu k finančním zdrojům. Nejznámějším takovým případem možností obnovy a využití stavebních památek zejména pro veřejný sektor je využití Public Private Partnership (PPP) schémat. Public Private Partnership (PPP) je smluvní dohoda mezi veřejným a soukromým sektorem, kde je při řešení projektů netradičně umožněna větší participace na rozhodování soukromému sektoru. Ve své podstatě lze obdobné procesy uplatnit i mezi jinými subjekty. Výhody těchto projektů jsou v rozloženém riziku a v nákladech na delší období, včetně zajištění činností zkušenějším partnerem.

Všechna ostatní řešení spočívají, dle Peka (2009), na spolufinancování dalším subjektem či subjekty. Možnosti dosáhnout určitého druhu vnější podpory se liší podle typu vlastnického subjektu (či žadatele/provozovatele), podle umístění památky, podle typu památky a zejména podle druhu jejího využití. Situace je nesmírně nepřehledná. Kritéria výběru u všech programů spolufinancování jsou známá jen zčásti. Druhy podpory lze v některých případech kombinovat, jindy čerpání vyloučí účast v dalších programech. Většina dotačních titulů klade zvýšené nároky na zpracovatele. Zejména programy EU jsou administrativně velmi náročné, někdy až za hranicí výhodnosti čerpání. Pek (2009) vytvořil přehled možností financování kulturního dědictví venkovského prostoru (vlastní provedené aktualizace do r. 2012), který je hlavním východiskem pro vytvoření metodického postupu při analýze finančních zdrojů vynaložených na obnovu kulturních památek v Libereckém kraji.

3 Metodika

Při analýze vybraných finančních zdrojů (za období 2007-2013 v Libereckém kraji) byla použita sekundární data z veřejných výročních zpráv příslušných programů, v rámci kterých se čerpaly podpory pro výše uvedené účely. Při analýze finančních zdrojů pro obnovu kulturního dědictví venkovského prostoru a jeho animaci bylo nutné vybírat pouze programy, resp. jejich určité prioritní osy a priority, které jsou na tento cíl zaměřené:

1. *Přímá podpora ze Státního rozpočtu ČR*
 - krajské rozpočty a ministerstvo kultury ČR,
 - programy zaměřené na venkovský prostor - Havarijní program, Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny, Program restaurování movitých kulturních památek.
2. *Mimořádná podpora z rozpočtů ministerstva kultury*

Zákon umožňuje žádat o příspěvek mimo programy ministerstva kultury. Pravidla zde z podstaty věci nemohou existovat a podpora tímto způsobem není prováděna často.
3. *Podpora z Programu rozvoje venkova*
 - z ministerstva zemědělství (podpora z EAFRD - European agricultural fund of rural development) pro venkov především z PRV (Programu rozvoje venkova), konkrétně z osy III, podopatření 2.2 (opatření 2.) Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova a podopatření 4.1 Získávání dovedností, animace a provádění a z osy IV. Leader, podopatření 2. Realizace projektů spolupráce prostřednictvím Místních akčních skupin (MAS).

4. *Podpora místní samosprávy na úrovni kraje a obce*
Obce i kraje mohou v rámci svých priorit a rozpočtových možností směřovat vývoj regionu podporou vybraných oblastí. Podpora se liší pro samosprávou zřízené subjekty, které jsou financovány přímo, a subjekty ostatní, které mohou žádat prostřednictvím obecních a krajských dotačních titulů. Tituly jsou zaměřeny jak na vlastní obnovu památek, tak na spolufinancování provozu/využití. Programy se liší podle donátora a jeho potřeb, daných rozvojovými plány obce či regionu.
5. *Podpora z regionálních operačních programů*
 - regionální operační programy spolufinancované z fondu ERDF – European regional development fund. Žádný z nich není přímo zaměřen na opravu objektů kulturního dědictví. Podpory jsou nezávislé na statutu kulturní památky. Nezaměřují se pouze na kofinancování projektů podle využití památek, ale také je podporována administrativní příprava projektů. Programy se liší podle úrovně NUTS II (Nomenclature of Territorial Units for Statistics). V období 2007-2013 byla konkrétní oblastí - Rozvoj cestovního ruchu.
6. *Podpora z tématických operačních programů*
Z širokého rozsahu tématických programů (podpořeny ERDF a CF – Cohesion fund) byly ve sledovaném období pro venkovský prostor a jeho kulturní dědictví účely relevantní dva:
Operační program Podnikání a inovace (priorita 5.3) a Operační program Životní prostředí (priorita 6 a 7).
 - oblast 5.3 Infrastruktura pro podnikání (OP podnikání a Inovace) je podporována regenerace brownfieldů.
 - v prioritě 6 (6.3 Obnova krajinných struktur – OP Životní prostředí) byly podporovány projekty, které přispívaly ke zpomalení či zastavení poklesu biodiverzity.
 - Oblast OP Životní prostředí priority 7 podporovala budování center environmentálního vzdělávání a informačních center zaměřených na ochranu životního prostředí ve všech krajích ČR a na zabezpečení kvalitních odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, včetně internetových řešení či naučných stezek.
7. *Podpora z Integrovaného operačního programu*
 - opatření 5.1 Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví – Vracíme památky do života Integrovaného operačního programu (podpora z ERDF).
8. *Podpora z komunitárních programů EU (CULTURE) a v rámci cíle Evropské územní spolupráce*
Podpora v programu Culture se každý rok tématicky liší. Je rozdělena na velké a malé projekty a vyžaduje mezinárodní spolupráci minimálně 3 subjektů. V rámci cíle Evropské územní spolupráce byly sledovány dva programy – Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko a ČR – Svobodný stát Sasko podporované prostřednictvím ERDF.

9. *Podpora z Norských fondů – uchování evropského kulturního dědictví a v prioritních oblastech Ochrana životního prostředí a Kulturní dědictví a umění⁴*

Norsko, Island a Lichtenštejnsko založily EEA (European Economic Area) a Norský finanční mechanismus (dohromady známé jako EEA grants/Norské fondy) v květnu 2004. Účelem je podporovat sociální a ekonomickou kohezi v rámci EEA a poskytnout podporu novým členským zemím, Řecku, Portugalsku a Španělsku. Jedná se o doplňkový zdroj evropských fondů, s jehož pomocí je možné čerpat prostředky na akce v rámci zachování evropského kulturního dědictví, které EU nefinancuje. Program se týkal kulturních památek za období 2009-2014 ve své prioritní oblasti 16 – Ochrana a revitalizace kulturního a přírodního dědictví a v prioritní oblasti 17 – Podpora rozmanitosti v kultuře a umění v rámci evropského kulturního dědictví.

10. *Podpora ze Švýcarských fondů - využívání peněžních a nepeněžních zdrojů neziskových organizací, firem a jednotlivců určenou aktivitou vlastníka kulturní památky ve venkovském prostředí*

Česká nadace Partnerství založená v roce 1991 je jednou z nejdůležitějších českých nadací podporujících projekty v oblasti životního prostředí ve všech krajích ČR. Nadace podporuje udržitelnost turistiky, zdroje obnovitelné energie a energetické úspory, udržitelnou dopravu a živá veřejná místa ve městech, ale i kulturní dědictví ve venkovském prostoru.

11. *Ostatní*

Mezi další způsoby financování⁵ patří příspěvky (domácích i zahraničních) nadací, nadačních fondů, obecně prospěšných společností, občanských sdružení, jiných právnických osob, podnikatelů a jednotlivců. Tímto postupem budou demonstrována „dobrá řešení“ zhodnocení kulturního dědictví se zřetelem ke kulturní venkovské turistice a jejich dopady v praxi již zavedené v Libereckém kraji.

4 Výsledky

4.1 Přímá podpora ze Státního rozpočtu ČR a podpora z řádných programů ministerstva kultury

K 19. 3. 2013 bylo evidováno na Ústředním seznamu kulturních památek ČR v Libereckém kraji (LBK) 11 národních kulturních památek, 2137 nemovitých kulturních památek, 628 movitých kulturních památek, 43 nejhroženějších nemovitých památek, 15 městských památkových rezervací, 8 vesnických památkových rezervací, 15 městských památkových zón, 10 vesnických památkových zón a 2 krajinné památkové zóny (Národní památkový ústav, 2013). Aby bylo možné vytvořit si představu, jak velký objem finančních prostředků se v ČR vynaloží na provoz, obnovu a údržbu památek, autorka nejdříve zjistila celkový objem finančních prostředků vynaložených v letech 2007-2012 na kulturu jako celek. Pro lepší srovnání bylo nutné nominální hodnoty převést na úroveň srovnatelných cen. Jako základ posloužil rok 2006. Data byla čerpána z Výročních zpráv ministerstva kultury (MK) 2007-2012, dále pak z Českého statistického úřadu. Data k výpočtu ukazatelů za LBK poskytl Národní památkový ústav v Liberci. V následující části jsou uvedeny údaje pro Státní

⁴ <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/ehp-a-norske-fondy/brozury-a-informacni-letaky-ehp-a-norsko>

⁵ V tomto případě se může například jednat o fond Europa Nostra Restoration Grant, o Nadaci Via, o Nadaci českých památek, o Česko – německý fond budoucnosti, o Nadaci na obnovu církevních památek, a další.

rozpočet (SR) a pro celkové výdaje MK, které jsou očištěny od vlivu inflace. Údaje jsou dále přepočteny procentní podíly, který mělo MK ve své výdajové části na celkových výdajích SR v jednotlivých sledovaných letech.

Dále pak jsou porovnány výdaje vybraných programů MK a výdaje vybraných programů NPÚ Liberec. Jedná se o vybrané programy záchrany a obnovy a ochrany kulturních památek (movitých i nemovitých) venkovského prostoru – konkrétně zahrnující havarijní program, program záchrany architektonického dědictví, program péče o vesnické památkové rezervace, zóny a krajinné památkové zóny a program restaurování movitých kulturních památek.

Rok	Vybrané programy MK v mil. Kč	Vybrané programy NPÚ v LBK mil. Kč	Podíl výdajů ve vybraných programech MK na celkovém rozpočtu MK v %	Podíl výdajů ve vybraných programech MK na SR v %	Podíl výdajů ve vybraných programech NPÚ v LBK na rozpočtu vybraných programů MK v %	Podíl ve vybraných programech NPÚ LBK na celkovém rozpočtu MK v %
2007	418,660	3,300	0,504	0,004	0,788	0,040
2008	496,000	6,370	0,625	0,005	1,284	0,080
2009	5373,710	6,100	6,851	0,047	0,114	0,078
2010	343,772	5,450	0,446	0,003	1,585	0,071
2011	343,772	5,450	0,437	0,003	1,585	0,069
2012	210,249	3,300	0,247	0,002	1,570	0,039
Celkem (Průměr)	7186,163	29,970	(1,518)	(0,010)	(1,154)	(0,063)

tab. 1 - Vývoj výdajů a podílů ve vybraných programech MK a NPÚ Liberec v letech 2007-2012 (Zdroj: Údaje výdajů za MK byly čerpány z Výročích zpráv MK za období 2007-2012, údaje za LBK představují vlastní propočty z poživených údajů na NPÚ Liberec, míra inflace dle českého statistického úřadu a podíly představují vlastní propočty)

Největší podíl vybraných programů MK na výši celkového rozpočtu MK byl v roce 2009 (skoro 6,9%), což se projevilo nárůstem podílu výdajů ve vybraných programech MK na SR jejich zvýšením o 0,042% oproti roku 2008. Toto zvýšení se neprojevilo v podílu ve vybraných programech NPÚ LBK na rozpočtu vybraných programů MK, kde naopak došlo k poklesu o 1,471%. Byl způsoben právě sníženým rozpočtem pro LBK ze strany MK, což je patrné také v poklesu podílu o 0,006% ve vybraných programech NP v LBK na celkovém rozpočtu MK. V reálných cenách je v roce 2010 pokles finančního objemu ve vybraných programech MK na opravy památek poměrně dramatický, pokračuje stagnací skoro ve všech vztažených podílech přes 2-leté období. Orbnku 2011 pokračuje klesající tendence výdajů ve sledovaných programech. Celkem podíl ve vybraných programech NPÚ LBK na rozpočtu vybraných programů MK byl nejvyšší právě v době stagnace, a to skoro 1,6%. V těchto letech byly přiděleny dotace v těchto programech např. do památkové rezervace Trávníky v Železném Brodě.

Rok	Výdaje vybraných programů MK celkem v mil. Kč			Skutečné výdaje ve vybraných programech NPÚ Liberec celkem v mil. Kč	
	Míra inflace	V nominálních cenách	V cenách roku 2006	V nominálních cenách	V cenách roku 2006
2007	2,8	418,66	406,94	3,30	3,21
2008	6,3	496,00	464,75	6,37	5,97
2009	1	5373,71	5319,97	6,10	6,04
2010	1,5	343,77	338,61	5,45	5,37
2011	1,9	343,77	337,24	5,45	5,35
2012	3,3	210,25	203,31	3,30	3,19

tab.2 - Schválené výdaje programů MK a výdaje ve vybraných programech za NPÚ Liberec v letech 2007-2012 (Zdroj: Údaje ve sloupci nominálních cen představují vlastní propočty vybraných programů a byly čerpány z Výročních zpráv MK za období 2007-2012. Skutečné výdaje ve vybraných programech představují vlastní propočty ve vybraných programech a byly získány na NPÚ Liberec. Míra inflace je uvedena dle Českého statistického úřadu a zdroj přepočítaných koeficientů představují vlastní propočtu)

Výdaje ve vybraných programech MK činí za celé sledované období průměrně 0,010% celkových výdajů státního rozpočtu. V reálných cenách je znatelný nárůst výdajů vybraných programů MK do roku 2009, poté dochází k poklesu. Stejnou tendenci vykazuje LBK, kde je možné pozorovat skoro 50% pokles výdajů u vybraných programů NPÚ LBK v roce 2012. Mírný pokles je ale zřetelný i v letech 2009 a 2010.

	Meziroční index nárůstu výdajů ve vybraných programech MK	Meziroční index nárůstu výdajů NPÚ LBK	Míra inflace
2008/2007	118,47	193,03	6,30
2009/2008	1083,41	95,76	1,00
2010/2009	6,40	89,34	1,50
2011/2010	100,00	100,00	1,90
2012/2011	61,16	60,55	3,30

tab. 3 - Index změny meziročních výdajů nominálních cen pro vybrané programy MK jako celek a vybraných programů podle NPÚ Liberec (Zdroj: Údaje pro výpočty byly čerpány z Výročních zpráv MK za období 2007-2012, NPÚ Liberec a míra inflace je uvedena dle Českého statistického úřadu)

U výdajů ve vybraných programech NPÚ LBK je nárůst zřetelný pouze v roce 2008. Pokud srovnáme meziroční nárůst výdajů ve vybraných programech MK s meziročním nárůstem výdajů NPÚ LBK, pouze v jednom roce z pěti je meziroční růst u NPÚ LBK vyšší než u vybraných programů MK jako celku. Zde můžeme hovořit také o reálném poklesu, jelikož inflace je vyšší než tento nárůst.

Z havarijního programu byla v roce 2012 navržena oprava NPÚ Liberec (ve výši 300 000 Kč) ozubnicové železnice v Polubném - Kořenov. Dále pak NPÚ Liberec ve stejném roce navrhla mj. opravu (z programu péče o vesnické památkové rezervace, zóny a krajinné památkové zóny, ve výši 120 000 Kč) kostela Nejsvětější Trojice v Horních Štěpanicích na Benecku. Tyto příklady ilustrují možné výše finančního čerpání v rámci vybraných programů, ale i vhodné účelové zaměření.

4.2 Podpora místní samosprávy na úrovni kraje

Liberecký kraj v rámci odboru Regionálního rozvoje a evropských projektů (ORREP) spravuje Grantový fond Libereckého kraje. Odbory krajského úřadu LBK (v tomto sledovaném případě konkrétně odbor Hospodářský a regionální rozvoj, odbor Památkové péče a odbor Cestovního ruchu) administrují programy, které podporují aktivity spojené s údržbou, obnovou a ochranou kulturního dědictví i s kulturní venkovskou turistikou.

V této problematice odbor Hospodářský a regionální rozvoj administroval v období 2007-2012 program Podpora hospodářského a regionálního rozvoje (č. 1) a program Obnova venkova (č. 17) a odbor Památkové péče Libereckého kraje administroval Fond kulturního dědictví.

V programu Obnova venkova mohou žádat obce do 2000 obyvatel (a svazky obcí v působnosti Libereckého kraje) o účelovou investiční dotaci z Fondu investic nebo o účelovou neinvestiční dotaci z Grantového fondu (program č. 17).

V roce 2008 odbor Památková péče vyčlenil 5 mil. Kč na obnovu a dokumentaci kulturních památek. Odbor Hospodářského a regionálního rozvoje od roku 2010 zprovoznil tzv. aktivní nabídku vybraných Brownfields a Greenfields.

Rok	Hospodářský a regionální rozvoj/Program č. 1 (mil. Kč)	Hospodářský a regionální rozvoj/Program č. 17 (mil. Kč)	Památková péče (mil. Kč)	Cestovní ruch (mil. Kč)
2009	1,8	11,266	7,225	34,4 (kumulativně) – projekty probíhaly v celém období (ROP NUTS II a OP ČR-Sasko)
2010	0/bez výzvy	10,546	6,160	
2011	0/bez výzvy	20,383	9,560	
2012	Příprava na Program rozvoje LBK 2014-2020	10,548	6,924	

tab. 4 - Vývoj v letech 2007-2012 a rozpočet jednotlivých odborů na podporu obnovy kulturních památek a kulturní venkovské turistiky (Zdroj: Vlastní zpracování dle Výročních zpráv 2007-2013 Libereckého kraje)

4.3 Podpora z regionálních operačních programů

V rámci ROP NUTS II bylo v letech 2007-2012 vyčleněno 141,4 mld. Kč. Všechny podporované aktivity byly/jsou spolufinancovány z ERDF- European regional development fund. Pro sledovanou problematiku je rozhodující oblast Rozvoj cestovního ruchu.

V letech 2007 – 2012 bylo nejvíce finančních prostředků alokováno do Severozápadních Čech a nejméně alokovaných finančních prostředků bylo určeno pro Střední Čechy. Pro ROP NUTS II - Severovýchod bylo v průběhu sledovaného období alokováno více než 19 mld. Kč. Jeho podíl na celkových alokacích ROP NUTS II v ČR dosáhl 14,5%. V porovnání s ostatními regiony soudržnosti se tak umístil v alokaci finančních prostředků na 5. místě (Příloha 1). V roce 2009 obsadil mezi regiony také 5. místo, v roce 2010 to bylo 3. místo, v roce 2011 už 2. místo a v roce 2012 dokonce 1. místo. V tomto roce čerpání bylo proplaceno z ROP NUTS II – Severovýchod více než 14, 135 mld. Kč.

Finanční alokace Libereckého kraje činí za celé sledované období 9,5% celkových alokací na ROP NUTS II – Severovýchod, tyto alokace Libereckého kraje pak představují

48% na celkových alokacích oblasti Rozvoje cestovního ruchu. V tomto programu bylo přiděleno nejvíce finančních prostředků (511,6 mil Kč) do Libereckého kraje v roce 2010.

Pokud je pozornost zaměřena pouze na oblast Rozvoje cestovního ruchu, bylo přiděleno v rámci Osy III ROP NUTS II - Severovýchod za celé sledované období nejvíce finančních prostředků v roce 2011 (1,9 mld. Kč) a 2012 (2,7 mld. Kč), a to s podílem 20% na celkově proplacených finančních prostředcích v celé oblasti Rozvoje cestovního ruchu v roce 2011. V roce 2012 se tento podíl ještě zvýšil o 5%. Potom je možné tvrdit, že proplacené finanční prostředky se v rámci posledních dvou let sledovaného období zvýšily, což může být způsobeno větší úspěšností ukončených velkých projektů, které byly realizovány po celé tři předcházející roky. V roce 2011 se realizoval projekt „Ranč Bystrá nad Jizerou – centrum rodinné hipoturistiky“ za více než 9 mil. Kč. V roce 2012 byl Libereckým krajem mj. ukončen projekt v hodnotě 7,4 mil. Kč, který byl zaměřen na propagaci a marketingové aktivity cestovního ruchu a dále pak proběhly dvoudenní „Oslavy Ještědu“ za více než 6,9 mil. Kč.

4.4 Podpora z tematických operačních programů

V rámci Operačního programu (OP) 5 Podnikání a inovace (OPPI) je vzhledem ke sledované problematice sledována prioritní osa 5.3 Infrastruktura pro podnikání, která zahrnuje program Nemovitosti. V rámci tohoto programu bylo v roce 2009 schváleno 205 kompletních žádostí o celkovém objemu dotace 2,6 mld. Kč. Pouze u 136 projektů bylo podepsáno rozhodnutí na poskytnutí dotace ve výši 1,47 mld. Kč. V rámci druhé výzvy programu byla z plánované alokace 3,77 mld. Kč schválena dotace ve výši 1,511 mld. Kč. Z celkového počtu 151 registrovaných žádostí (na 2,522 mld. Kč) podaných do konce roku 2009 jich bylo schváleno 96. V prioritě 7 veřejné prostředky činily 35% celkových veřejných prostředků na prioritě 6 a 7 Operačního programu Životního prostředí. Priorita 7 se tedy podílela 54% na celkově proplacených prostředcích v rámci priorit 6 a 7.

<i>Prioritní osa / Oblast podpory</i>	<i>Veřejné prostředky za ČR celkem v mil. Kč</i>	<i>Proplacené prostředky za ČR v mil. Kč</i>	<i>% podíl financování z ERDF</i>	<i>Podíl prioritních os na alokaci oblasti podpory/ prioritní ose/ OP ŽP (%)</i>
<i>5 Podnikání a inovace</i>	<i>26913,921</i>	<i>5053,752</i>	<i>100</i>	<i>29,44</i>
<i>5.3 Infrastruktura pro podnikání</i>	<i>12374,206</i>	<i>219,851</i>	<i>100</i>	<i>0,37</i>
<i>6.3 Obnova krajinných struktur</i>	<i>2282,747</i>	<i>438,189</i>	<i>13</i>	<i>1,58</i>
<i>7 Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu</i>	<i>1243,614</i>	<i>517,482</i>	<i>100</i>	<i>0,86</i>

tab. 5 - Alokované a proplacené finanční prostředky v rámci OPPI a OPŽP ve sledovaných prioritách za období 2007-2012 v mil. Kč (Zdroj: Vlastní výpočty dle Výročních zpráv OPPI a OPŽP v jednotlivých letech za období 2007-2012, v tabulce byl použit měnový kurz CZK/EUR ve výši 24,90)

Veřejné prostředky za ČR v prioritní ose 6.3 Obnova krajinných struktur činí za celé sledované období 9,5% celkových veřejných prostředků na prioritě 6 a 7 Operačního programu Životního prostředí (OPŽP). Do priority 6.3 OP ŽP bylo v období 2007-2012 proplaceno 45% z celkových finančních prostředků proplacených v prioritě 6 a 7 OP ŽP.

Pouhá 4,1 % proplacených finančních prostředků plynula do priority 5.3 z celkové prioritní osy 5 Podnikání a inovace.

V Libereckém kraji bylo možné pouze sledovat jednotlivé prioritní osy celkově, jelikož Výroční zprávy Libereckého kraje nezveřejňují jednotlivá čerpání v jejich konkrétních oblastech podpory. V tomto kraji plynulo nejvíce proplacených finančních prostředků v tomto sledovaném období z OP ŽP na priority 6 a 7. Tyto dvě priority se podílely 21,65% na celkově proplacených finančních prostředcích v rámci těchto dvou priorit za celou ČR. Dále pak proplacené finanční prostředky v OPPI za Liberecký kraj činily 3,8 % na celkově proplacených prostředcích v OPPI za Českou republiku. Veřejné prostředky za Liberecký kraj v OPPI činily 1,74% z celkových veřejných prostředků OPPI za ČR a v prioritní oblasti 6 a 7 za OPŽP Liberecký kraj představoval 5,42% z celkových veřejných prostředků OPŽP za ČR. V rámci OP Podnikání a inovace se v roce 2010 se v LBK dokončil projekt Modernizace a zvýšení výrobní kapacity pivovaru Dalešice ve výši 8,16 mil. Kč. Z OP Životní prostředí je třeba zmínit projekt „Inventarizace a ošetření alejí u zámku Falkenburk a v památkové zóně Lembersko“, který probíhal v letech 2010-2011 ve výši dotace 894,579 mil. Kč a projekt „Obnova historické aleje“ v Hrádku nad Nisou, který probíhal v roce 2010 v celkové výši dotace 559,743 mil. Kč. Dále pak v roce 2012 byla schválena realizace projektu „Obnova zámeckého parku Svojkov“ v celkové výši ceny projektu 1135,464 mil. Kč, z čehož do listopadu 2011 už bylo proplaceno 428,931 mil. Kč.

4.5 Podpora z Integrovaného operačního programu (IOP)

Příspěvek z ERDF je podle obecného nařízení Evropské Komise maximálně 85 % celkových způsobilých veřejných výdajů, minimální hranice spolufinancování z národních veřejných zdrojů je 15 % celkových způsobilých veřejných výdajů. V rámci osy 5 Národní podpory územního rozvoje se podílí podpora využití potenciálu kulturního dědictví 13,4 % na celkové alokaci IOP. Nejedná se o zanedbatelnou částku – například v roce 2012 bylo v ČR v rámci této osy vyplaceno 670 mil. Kč. Nejvíce finančních prostředků v této ose bylo proplaceno v roce 2010 (175,5 mil. Kč), v Libereckém kraji šlo o 950 tis. Kč. V ČR bylo za období 2007 – 2012 alokováno 990,8 mil. Kč, z čehož připadlo na Liberecký kraj 205,55 mil. Kč (20,7%). Z těchto alokací bylo proplaceno za celé období v Integrovaném operačním programu 2361,35 mil. Kč, Libereckému kraji připadlo 282,87 mil. Kč (12%). Celkové alokace LBK činí za celé sledované období průměrně 8,4% celkově alokovaných finančních prostředků v rámci Integrovaného operačního programu ČR. Proplacené prostředky v rámci IOP za Liberecký kraj činí v průměru za toto sledované období 35,93%.

Rok	Podíl celkové alokace IOP LBK na celkové alokaci IOP v ČR (%)	Podíl proplacených prostředků příjemcům IOP LBK na proplacených prostředcích IOP ČR (%)
2008	0,001	0,843
2009	8,141	70,964
2010	0,406	6,230
2011	12,801	76,904
2012	20,746	24,744
Průměr	8,418	42,527

tab. 6 - Podíly LBK na celkových alokacích a proplacených prostředcích v letech 2008-2012 (Zdroj: Vlastní výpočty dle Výročních zpráv Libereckého kraje (LBK) v letech 2007-2012 a databáze Strukturálních fondů. Pro přepočty měn byl použit kurz 26,40 CZK/EUR. Uvedené zkratky v tabulce IOP – Integrovaný operační program)

V rámci Integrovaného operačního programu se v Libereckém kraji zaměřují především projekty na typové projekty – Czechpoint. Realizovaly se i některé projekty na podporu kulturní venkovské turistiky (projekty „Lesopark Žižkův vrch v Jablonci nad Nisou“, „Park Nová pasířská“, „Ošetření památných stromů na Jablonecku“ a „Sportovní a dětská hřiště Nová Pasířská“, které byly úspěšně dokončeny v období 2010 – 2012 v celkové výši proplacených finančních prostředků 32,976 mil. Kč).

4.6 Podpora v rámci cíle Evropská územní spolupráce

Alokace a čerpání finančních prostředků/náklady a celkové dotace v cíli Evropské územní spolupráce se prováděla v LBK ve sledovaném období prostřednictvím Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR (OP ČR) - Svobodný stát Sasko a Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko (OP ČR – Polsko).

4.6.1 Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko

Alokace finančních prostředků pro Liberecký kraj v celém sledovaném období 2007-2012 činí 0,17% celkově alokovaných finančních prostředků v rámci OP ČR – Polsko.

Proplacené finanční prostředky v Libereckém kraji z OP ČR – Polsko za celé sledované období 2007-2012 činí 91,33% celkově alokovaných finančních prostředků. V rámci tohoto programu byly v roce 2009 realizovány projekty v Turnově „Naučné stezky v česko-polském příhraničí“ s dotací 15,015 mil. Kč, v Semilech „Poznej svého souseda“ za 179,104 tis. Kč, v Rovensku pod Troskami „Rozvoj turistického ruchu partnerských obcí Rovensko pod Troskami a Mecinka“ v celkové výši 52,219 tis. Kč, v Jilemnicích „Krkonošovy letní podvečery bez hranic“ za 2,939 mil. Kč a „Festival Česko-Polského filmu Jilemnice-Karpacz“ v celkové výši dotace 285,287 tis. Kč. V roce 2010 proběhly další projekty jako například ve Frýdlantě „Společný marketing cestovního ruchu v oblasti Jizerských hor“ v celkové výši 429,270 tis. Kč, v Harrachově „Příběhy radnic v turistických novinách“ za celkové dotace 265,882 tis. Kč. Projekt „Vzorová oprava historické kašny v Chrastavě“ probíhal v celkové hodnotě dotace 756,780 tis. Kč, dále se pak jednalo o projekty žadatele Eurocentra Jablonec nad Nisou „Setkávání - tradice, kultura a život v česko-polském pohraničí“ a „Mezinárodní folklórní festival - česko-polské setkání 2010“ ve výši dotace 17,904 mil. Kč a 345, 425 tis. Kč, a mnoho dalších.

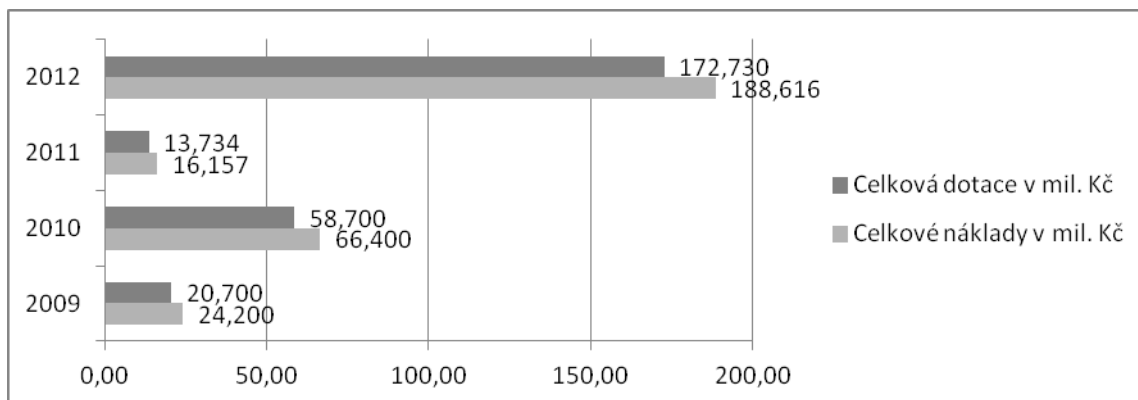
V roce 2012 probíhaly projekty „Tajemná místa Jizerských hor“ v celkové výši přidělené dotace 275,977 tis. Kč a „Dny polsko - české kultury v Karpaczi a Jilemnicích“ se realizovaly v celkové hodnotě 2,430 mil. Kč.

4.6.2 Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Svobodný stát Sasko

Proplacené finanční prostředky Libereckému kraji za celé sledované období 2007-2012 v průměru činí 90% z celkových nákladů projektů v Libereckém kraji. Průměrné náklady projektů za celé sledované období se pohybovaly přes 73,84 mil. Kč, z čehož bylo v průměru tohoto období proplaceno 21 projektů v celkové výši dotace 66,47 mil. Kč. Tento průběh je zachycen v grafu č. 1.

V roce 2009 byly realizovány dva projekty v celkové výši dotace 20,7 mil. Kč se zaměřením na ekologickou výchovu a dopravní infrastrukturu. V roce 2010 bylo v rámci Libereckého kraje realizováno celkem 7 projektů v celkové výši dotace 58,7 mil. Kč., z čehož pouze 2 projekty měly zaměření na cestovní ruch a kulturní dědictví (konkrétně na infrastrukturu a podstávkové domy). V roce 2011 byly dokončeny 3 projekty s celkovou dotací 13,734 mil. Kč, přičemž jeden z realizovaných projektů byl zaměřen na informovanost návštěvníků o všech přístupných rozhlednách na území Libereckého kraje a území české i německé části Euroregionu Nisa. Nakonec v posledním sledovaném roce 2012 proběhla v rámci Libereckého kraje realizace investičního projektu „Severní Hřebenovka – česko-saská

část“ se zaměřením na rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu v celkové výši 27 mil. Kč.



graf 1 - Proplacené finanční prostředky v rámci OP ČR - Svobodný stát Sasko na LBK ve sledovaném období 2009-2012 (Zdroj: Vlastní zpracování dle Výročních zpráv Libereckého kraje (LBK) v letech 2007-2012. Pro přepočty měn byl použit kurz 26,40 CZK/EUR)

4.7 Podpora ze Švýcarských fondů (Nadace Partnerství)

Švýcarská vláda vyčlenila pro tento program 109,780 milionů švýcarských franků nevratné pomoci, které jsou v letech 2010-2014 využívány na podporu několika prioritních oblastí, včetně životního prostředí. Na rozdíl od tzv. Norských fondů není většina programů celoplošná, ale soustředí se nejvíce na oblast severní a střední Moravy (The Czech Environmental Partnership Foundation, 2014). Během 22 let od založení Nadace partnerství bylo podpořeno v rámci ČR více než 3 tisíce projektů v celkové výši přes 350 mil. Kč. Dále pak Nadace partnerství ve sledovaném období 2007-2012 rozdělila 177,330 mil. Kč ve vybraných programech zaměřených na zhodnocení kulturního dědictví a podporu kulturní venkovské turistiky.

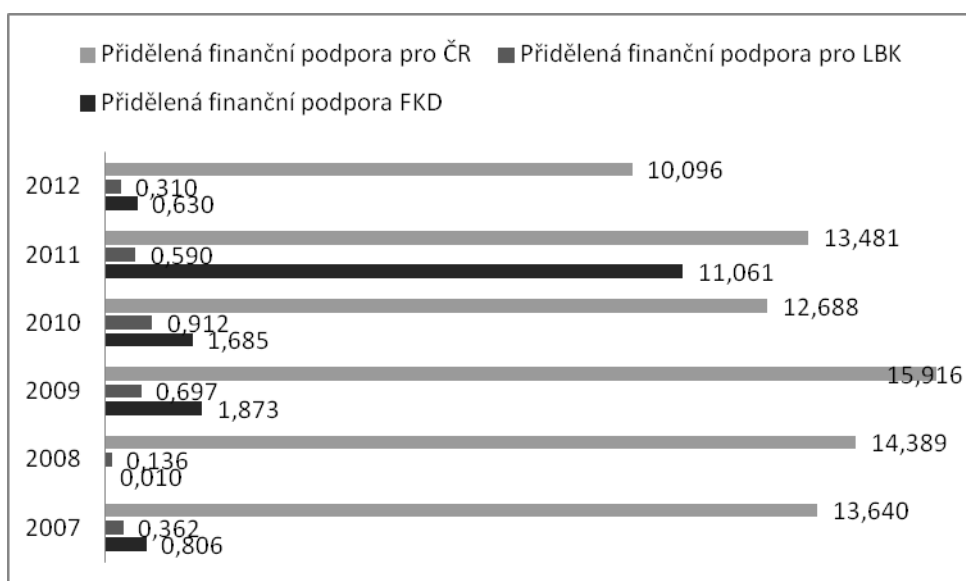
V rámci Libereckého kraje bylo přiděleno za toto období v již zmiňovaných programech více než 3,188 mil. Kč. Liberecký kraj se tedy podílel skoro 1,8% na celkově rozdělených finančních příspěvcích Nadace partnerství v tomto oboru a realizoval 59 projektů.

V roce 2009 za podpory Nadace partnerství byly například realizovány projekty „Greenway Jizera 2009 – Stabilizace památných stromů v Nové vsi“ v hodnotě 50 tis. Kč a „Krajina útulná v roce 2009“ s příspěvkem 59 tis. Kč. V roce 2010 se realizovaly projekty v programu Strom života „Krajina útulná v roce 2010“ s příspěvkem 70 tis. Kč. V roce 2011 pokračoval projekt „Greenway Jizera“ s dalším příspěvkem 75 tis. Kč, který získal podporu i v roce 2012 ve výši 60 tis. Kč. V roce 2012 byl v Libereckém kraji podpořen v rámci Švýcarsko-české spolupráce jeden projekt s celkovou dotací 1,0827 mil. Kč, která představovala 85 % z celkových nákladů.

4.8 Podpora z Norských fondů

Jen do roku 2009 bylo pro ČR v rámci Norských fondů připraveno 2,8 miliardy Kč, které mohly být čerpány formou projektů na záchranu kulturního dědictví. Norsko samotné má obrovské zkušenosti s financováním kultury chudších zemí EU, velký podíl má na záchraně památek hlavně ve Španělsku, Portugalsku a Řecku (Severské listy, 2006).

V Libereckém kraji z Norských fondů se přidělené dotace v období 2007-2012 pohybovaly v průměru 13,47% na celkových alokacích pro ČR. V průměru bylo přiděleno v Libereckém kraji za celou sledovanou dobu 65 mil. Kč. Tento průběh přidělených dotací pro Liberecký kraj je možné znázornit následovně:



graf 2 - Finanční podpory Nadace Via udělené v letech 2007-2012 v mil. Kč (Zdroj: Vlastní zpracování dle Výročních zpráv Nadace Via v letech 2007-2012)

Do současnosti například Norské fondy v Libereckém kraji podpořily dva projekty v roce 2007 ve výši přidělené dotace 26,756 mil. Kč, v roce 2008 pak byly podpořeny projekty „Rekonstrukce historické radnice ve Frýdlantu“ s přidělenou alokací 8,711 mil. Kč a „Muzejní expozice v městském domě čp. 10 na náměstí v Jilemnici“ v celkové výši alokace 23,087 mil. Kč.

4.9 Ostatní

4.9.1 Nadace VIA

Nadace VIA se zabývá podporou rozvoje občanské společnosti v českých městech a obcích, dále podporuje neziskové organizace a pomáhá obnovovat zprerhané tradice filantropie a dárcovství v ČR. Vznikla v roce 1997. V rámci uvedené podpory přispívá na opravy drobných církevních staveb, a to Fondem kulturního dědictví – „Záchrana drobných památek místního významu“. Tento fond vznikl po katastrofických povodních v roce 2002. Nadaci se tehdy podařilo na záchranu drobných památek místního významu a za účasti amerických a českých dárců shromáždit více jak 6 mil. Kč. Tento fond je od povodní vyhlašován nepravidelně, závisí totiž na velikosti shromážděné částky. Za celé sledované období 2007-2012 Nadace Via udělila v rámci ČR 1306 grantů, do Libereckého kraje z tohoto počtu plynulo 51 grantů v celkové výši 3 mil. Kč. Z celkového počtu bylo uděleno 139 grantů Do Fondu kulturního dědictví v celkové výši podpory dárců něco přes 16 mil. Kč. Granty Fondu kulturního dědictví se v průměru podílely 10,64% na celkově udělených grantech a v rámci Libereckého kraje byly takto uděleny granty v průměru 3,9%. Dárci tohoto fondu jsou členové Via Foundation Czech Heritage Society (převážně se jedná o české a zahraniční soukromé dárcy).

V průběhu celého období 2007-2012 (podrobnější přehled znázorňuje graf č.2) se finanční podpory do Fondu kulturního dědictví podílely v průměru 20% na celkových podporách udělených Nadací Via. Udělené finanční podpory do Libereckého kraje se pak pohybovaly v průměru 3,74% na výši celkových podpor nadace. Nejvíce podpor nadace udělila v roce 2009 za pomoci dárců ve výši 15,916 mil. Kč, které se poté rozdělily mezi 246 projektů.

Z Fondu kulturního dědictví se v Libereckém kraji realizovaly projekty „Kříž s kamenným soklem“ Římskokatolická farnost (ŘKF) Okna v hodnotě 32 tis. Kč, „Obnova parku na vrchu Kalvárie“ (Mimoň) v hodnotě 37 tis. Kč a „Sochy piety“ (ŘKF Stráž pod

Ralskem) v hodnotě 45 tis. Kč. Další projekt se realizoval až v roce 2009, a to v rámci žádosti Občanského sdružení DUPY DUB, ve výši podpory 40 tis. Kč v Dubu („Socha sv. Jana Nepomuckého“). V roce 2010 už byly podpořeny v rámci této nadace v Libereckém kraji dva projekty: „Obnova výklenkové kapličky u Velenic“ v hodnotě 50 tis. Kč (Drobné památky severních Čech, o.s), „Záchrana kapličky v Hraničné“ v hodnotě 50 tis. Kč (Spolek přátel obce Janov nad Nisou). Díky bonusovému programu České spořitelny a.s. byl podpořen projekt „Obnova kříže u obce Stvolínky“ v hodnotě 33 tis. Kč, a to na žádost občanského sdružení Drobné památky Severních Čech. Na žádost tohoto sdružení byly uděleny granty i v dalších dvou zbývajících letech (2011 a 2012), konkrétně se jednalo o projekty „Obnova výklenkové kapličky u Mikulášovic“ v hodnotě 50 tis. Kč a „Obnova výklenkové kapličky Panny Marie v Pertolticích pod Ralskem“ za 40 tis. Kč. V roce 2011 proběhl grant „Restaurování mohylového kříže v obci Stará Ves/Vysoké nad Jizerou“ ve výši 42 tis. Kč. V roce 2011 byly dále uděleny granty obci Mikulášovice na obnovu Fürlerovy kaple za 50 tis. Kč a Občanskému sdružení pro obnovu a rozvoj Nového Města pod Smrkem a okolí na restaurování kříže v zahradě evangelického kostela v hodnotě 39 674 Kč. V posledním sledovaném roce obdržela ŘKF Mimoň grant v hodnotě 50 tis. Kč na „Obnovu kaple sv. Eustacha, sv. Huberta a sv. Jiljí v Borečku“.

4.9.2 *Česko-Německý fond budoucnosti*

Česko-německý fond budoucnosti má několik programů. Jeden z jeho programů „Obnova památek“ se zaměřuje na rekonstrukci památek v pohraničních oblastech České republiky. Nadace vznikla s cílem přispět nejen k obnovení kulturních památek a tradic, ale také k oživení a obnovení kontaktů a vztahů mezi Čechy a Němci v jednotlivých obcích a městech. Z tohoto fondu je možné získat i podpory na obnovy většího charakteru, jelikož je potřeba splnit podmínku pro přidělení podpory, a to celoroční využití objektu v rámci širšího regionu, jehož náplní by byla také česko-německá setkání. Z programu „Obnova památek“ se v průběhu sledovaného období 2007-2012 podpořilo celkem 126 projektů v celkové výši 43,32 mil. Kč. Touto podporou se program podílel 56,6% na celkově přidělených podporách ve všech programech z Česko-Německého fondu budoucnosti.

V Libereckém kraji byly realizovány opravy v celkové výši 1,770 mil. Kč, což činilo za celé sledované období 0,041% na celkových podporách v programu „Obnova památek“. V rámci obnov proběhla také velká oprava Mezinárodního centra v Hejnicích, které slouží jako kongresové a poutní centrum za účelem setkávání zejména Němců, Poláků a Čechů. V roce 2007 podpořil tento fond v programu „Stavební projekty“ havarijní opravu střechy kostela sv. Antonína Velkého v Liberci v celkové výši 400 tis. Kč, dále pak podpořil opravu kapličky v Liberci-Vesci českými a německými uční v hodnotě 100 tis. Kč. V roce 2011 byl podpořen projekt „Renovace kaple sv. Anny a kamenného kříže v Heřmanicích“ v celkové hodnotě příspěvku 100 tis. Kč a také proběhl projekt „Obnova historického altánu na hradu a zámku Grabštejn“ v celkové hodnotě podpory 170 tis. Kč. Projekt „Oprava střechy kostela ve Stráži pod Ralskem“ byl uskutečněn v roce 2012 za podpory z fondu 200 tis. Kč. Dalšími podpořenými projekty byly ve stejném roce „Obnova původního česko-německého hřbitova v Lomnici a vytvoření pietního místa – I. etapa“ v celkové výši 300 tis. Kč a „Rekonstrukce kostela sv. Maří Magdalény v Mařenicích“ v hodnotě 500 tis. Kč.

4.9.3 *Nadace Občanského fóra*

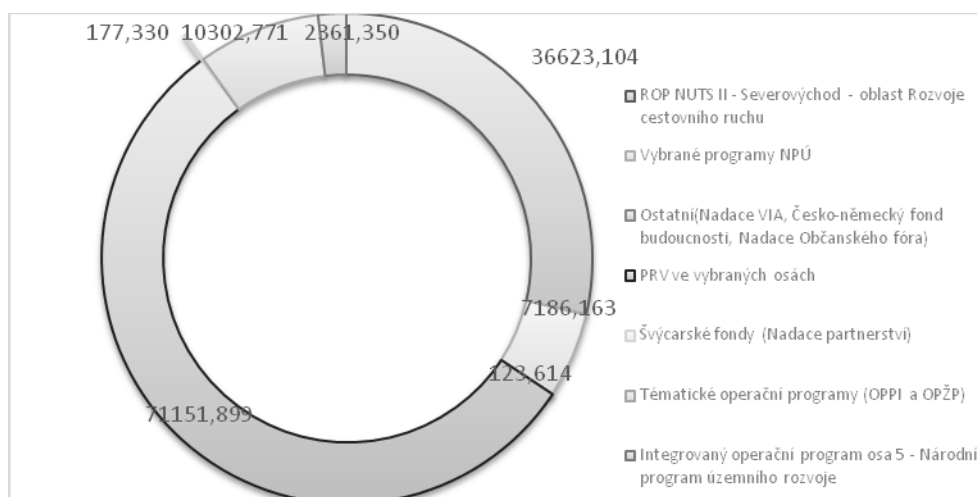
Nadace Občanského fóra vznikla v květnu roku 1990. Za celou dobu své působnosti rozdělila nadace 16. mil. Kč. Je příjemcem finančního příspěvku z Nadačního investičního fondu a každoročně vyhláší své dva grantové programy. Jeden z nich se jmenuje „Opomíjené památky“ a zabývá se právě záchranou drobných kulturních památek. Smyslem grantu je podpořit záchranu opomíjených památek prostřednictvím občanských iniciativ.

Zájemci o tuto podporu musí být pouze právnické osoby, jako jsou regionální nadace, občanská sdružení, církevní právnické osoby poskytující sociální, zdravotnické vzdělávací a kulturní služby. Žadatelé, kteří jsou příspěvkovou organizací, se musí podílet na nákladech, a to minimálně ve výši 50%. Právnické osoby, které získaly danou dotaci na rok 2010, musely daný projekt realizovat do roku 2011. Projekty, které již jednou získaly finanční podporu od nadace Občanského fóra, již nemohou znovu žádat o grant. Výše poskytované dotace je maximálně 80 tis. Kč.

Za celé sledované období 2007-2012 Nadace OF rozdělila mezi příjemce Libereckého kraje z tohoto fondu kulturního dědictví více než 1, 582 mil. Kč.

5 Závěr

V Libereckém kraji ve sledovaném období 2007-2012 byly finanční prostředky čerpány z Evropského fondu regionálního rozvoje (59,6%), Evropského sociálního fondu (28,4%), Fondu soudržnosti (kohezního fondu 8,3%) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (1,2%). Zbývající 2,5% představovalo čerpání finančních prostředků z Evropského rybářského fondu. Zaměřené projekty do všech oblastí byly realizovány v tomto kraji nejvíce prostřednictvím IOP (41,4%), OPŽP (13,3%), dále pak OP ČR-PL (10,9%) a OPPI (5%). Zbytek procentuálního zastoupení čerpaných finančních prostředků představovaly takové programy, které se zhodnocováním kulturního dědictví prostřednictvím kulturní venkovské turistiky nezabývají.



graf 3 - Proplacené finanční prostředky ČR za období 2007-2012 v mil. Kč (Zdroj: Vlastní zpracování)

V rámci ČR bylo proplaceno na zhodnocování kulturního dědictví prostřednictvím kulturní venkovské turistiky nejvíce finančních prostředků z Tematických operačních programů (OPPI a OPŽP) ve výši 10 302,77 mil. Kč, z Programu rozvoje venkova (III a IV osa) skoro ve výši 71152 mil. Kč a v neposlední řadě z ROP NUTS II – Severovýchod ve výši 36 623 mil. Kč. V Libereckém kraji byly finanční prostředky, na zhodnocování kulturního dědictví prostřednictvím kulturní venkovské turistiky, propláceny také z Tematických operačních programů (OPPI a OPŽP) skoro ve výši 1332 mil. Kč a z ROP NUTS II (LBK) v celkové výši 1202,523 mil. Kč. Proplácení finančních prostředků v Libereckém kraji dále pak dosahovalo v Cíli Evropské územní spolupráce (OP ČR - Polsko+OP ČR - Svobodný stát Sasko) celkové výše 143,444 mil. Kč.

Základními výsledky projektů byly především rekonstruované kulturní objekty (kostel Nejsvětější Trojice v Polevsku, kaple Navštívení Panny Marie v Pulečném, most „Vysoké kolo“ a brána na hřbitově ve Vyskeři, kostel Panny Marie - Pomocnice křesťanů v Nové Vsi nad Nisou a 24 drobných kulturních památek rozmístěných v oblasti LAG Podralsko), přístupové cesty k nim a úprava okolí, v němž jsou tyto objekty umístěny. V souvislosti s rekonstrukcí objektů (ne vždy) vznikaly prostory pro společné setkávání (ojediněle včetně ubytování) či zařízení pro odpočinek, relaxaci, hru a zábavu. Tyto výsledky slouží jak místním obyvatelům, tak turistům. Některé z rekonstruovaných objektů se v souvislosti s řešením projektu zpřístupnily veřejnosti jen po určitou dobu. Často byla rekonstrukce objektů spojována s budováním či již vybudovanými naučnými stezkami a jejich informačním vybavením, a to ve smyslu, že naučné stezky byly rekonstrukcí kulturních objektů v jejich blízkosti obohaceny. Zmíněné výsledky mají charakter hmotných statků. Druhou významnou skupinu výsledků tvoří takové, které mají nehmotný charakter. Byly zmiňovány stejně často jako první skupina výsledků. V některých z rekonstruovaných objektů se začaly pořádat kulturní akce – koncerty, výstavy, autorská čtení, vánoční představení, anebo se obnovily bohoslužby.

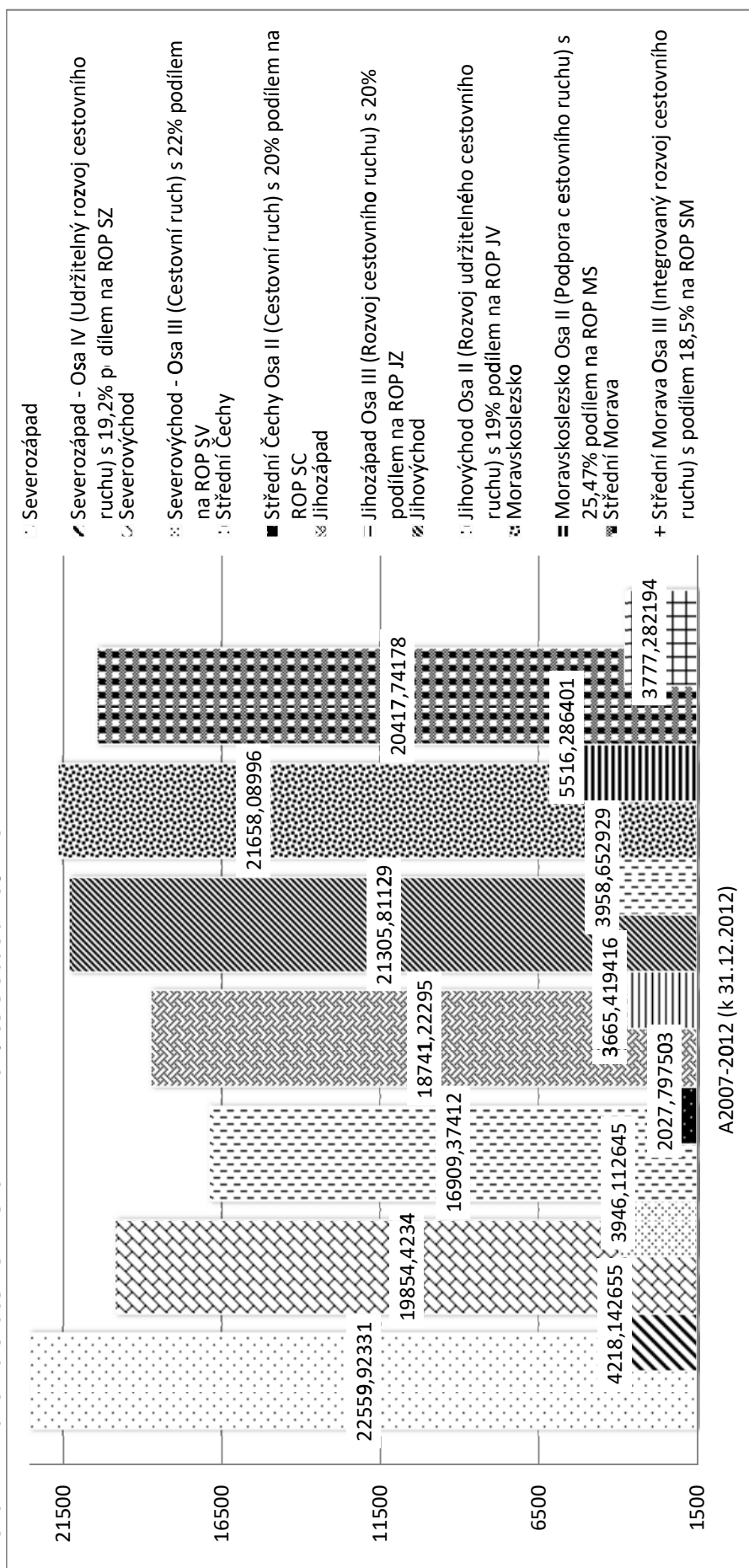
V souvislosti s řešenými projekty se rozšířila propagace lokality, a to rozličnými formami – na webových stránkách obcí, v regionálních médiích, prostřednictvím brožur a publikačních materiálů podobného druhu. Vznikaly však také odborné studie věnované rekonstruovaným objektům (a jejich okolí) a výukové materiály k nim vztažené. Avšak proběhly také odborné semináře a exkurze s očekáváním jejich opakování. Ojediněle v rozhovorech zaznělo, že výsledky byly lepší, než bylo původně očekáváno.

Základním přínosem, který byl zmiňován a hodnocen, je přínos ve zvýšení cestovního ruchu v důsledku lepšího vzhladu, atraktivity a komfortu lokalit, ve kterých jsou rekonstruované objekty umístěny. Samozřejmě je, že přitom je zmiňován i přínos pro obyvatele těchto lokalit. Nikde dosud nedošlo k nějakým negativním jevům, které by byly pociťovány v souvislosti s příchodem turistů do malých obcí. Zřetelně jsou očekávány přínosy směřující k obnově porozumění Čechů s Němci, a to prostřednictvím stimulace ke vzdělávání v historii místa a jazykovému vzdělávání. Pokud by to nebylo dosaženo, alespoň se očekává, že „partnery z druhé strany hranice“ budeme lépe informovat o dění v našem pohraničí. Poslední skupinou přínosů, které též vystupují jako zřetelná očekávání v souvislosti s řešením projektů, je iniciace místní spolupráce různých sdružení (obec, MAS, další sdružení), také se zapojením nových metod, například přípravy interpretačních plánů místních kulturních objektů. V jednom případě bylo předpokládáno i posílení soudržnosti obyvatel v lokalitě.

Potom lze shrnout, že od řešení projektů zaměřených na obnovu místního kulturního dědictví je očekáváno nejen zvýšení cestovního ruchu s ekonomickým přínosem pro lokalitu, ale také zvýšení kvality života v místě v jeho kulturním (výchovném a vzdělávacím) a sociálním (místní soudržnost a přeshraniční sousedství) rozměru. Při vyplňování žádosti a vyřizování administrativních požadavků je důležitá trpělivost, což je i klíčové pro výdrž a naději při schvalovacím procesu. Úspěšnost schválení projektů se odvíjí od dobře napsané žádosti a také na výši požadované dotace. Úspěšní žadatelé považují za velmi důležité vypracovat projekty s širšími obsahovými zaměřeními, neboť se dle jejich názoru zvyšuje i možnost získání dotace.

Dobrá spolupráce začíná při správné komunikaci s místními komunitami, jelikož samotné realizace strategických plánů lokalit závisí na spolupráci s nimi. Velice důležité je tedy informovat místní komunity o záměrech, kdy je třeba „mít otevřené oči a srdce“. Dále pak záleží na možnostech místních komunit i místních samospráv, zda si záměry a plánované aktivity osvojí a svým aktivním přístupem přispějí k rozvoji daných lokalit. Na základě zkušeností jednotlivých řešitelů při projektových žádostech velmi záleží na partnerství a spolupráci. Ve většině případů spolupráce probíhala velice dobře, a to díky vzájemnému porozumění. Dále pak úspěšní žadatelé doporučují najít si partnery v blízkosti území případně

Příloha 1 - Finanční alokace ROP NUTS II v mil. Kč za celé období 2007-2012



Zdroj: Vlastní zpracování dle Výročních zpráv jednotlivých ROP v letech 2007-2012. Pro přepočty měn byly použity stavy z jednotlivých let VZ: v roce 2007, 2008 a 2012 kurz 25,14 CZK/EUR, v roce 2009 kurz 26,40 CZK/EUR, v roce 2010 kurz 25,24 CZK/EUR a v roce 2011 kurz 25,91 CZK/EUR. Uvedené zkratky v grafu A – alokace, SZ – Severozápad, SV – Severovýchod, SC – Střední Čechy, JZ – Jihozápad, JV – Jihovýchod, MS – Moravskoslezsko, SM – Střední

realizace projektu, jelikož spolupráce vyžaduje hodně osobní komunikace. Přeshraniční spolupráci doporučují proto, že projekty na podporu kulturní venkovské turistiky a zhodnocení kulturního dědictví jsou potřebné a směřují za hranice státu.

Někteří žadatelé považují za větší problém předfinancování projektu než jeho spolufinancování. Domnívají se, že spoluúcast je možná řešit až po podání žádosti, následně pak hledat všechny možné způsoby pro předfinancování. Finanční prostředky je možné shánět např. veřejnými sbírkami či na krajských úřadech. Velmi totiž záleží na iniciativě žadatele, aby nakonec finanční prostředky sehnal. Všechny postupy je dobré začít řešit na straně místních samospráv. Možností je také případná kombinace dotací z programů Ministerstva kultury a krajských fondů (konkrétně fond Záchrana kulturních památek), příspěvků z nadací či obecně prospěšných společností. Dále pak je možné oslovovat i soukromé investory. Vzhledem k tomu, že se žadatelé setkali při implementacích projektů s krádežemi a vandalismem na rekonstruovaných kulturních objektech, doporučují také tyto objekty pojistit včetně potřebného materiálu k opravám po celou dobu realizace projektu, ale i po jeho dokončení.

Literatura

- Česko-německý fond budoucnosti. Granty a podpory. Dostupné [online] <<http://fb.cz/aktuality/vyrocnni-zpravy/>> [cit 26-02-2014].
- Český rozhlas. Severské listy [online]. 24. 2. 2006 [cit. 2011-04-05]. Norské fondy pomohou české kultuře. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/ncm/ncm0090.htm>](http://www.severskelisty.cz/ncm/ncm0090.htm).
- EEEAgrants. Výroční zprávy 2007-2012. Review of Cultural Heritage Support to the Czech Republic. Dostupné [online] <eeagrants.org/project-portal> [cit 26-02-2014].
- FORSYTH, P., L. DWYER a CLARKE, H. (1995): *Problems in the Use of Economic Instruments to Reduce Adverse Environmental Impacts of Tourism*. Tourism Economics 1: s. 265-282.
- GARROD, B., FYALL, A. (2000): *Managing heritage tourism*. Annals of Tourism Research, 27 (3), s. 682-708.
- HÁJEK, T., Jech, K. (2000): *Téma pro 21. století kulturní krajina (aneb proč ji chránit?)*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 244 s. ISBN 80-7212-134-0.
- HÁJEK, T. (2002): *Countryside, tourism development and national heritage revitalisation*. Agriculture Economics – Czech, 48 (6): s. 259–262. ISSN 0139-570X.
- HUDEČEK, J. (1992): *Ekonomické pohledy na památkové statky našich měst*. 1. Vydání. Praha: Vydavatelství Výzkumného ústavu výstavby a architektury. s. 84. ISBN 80-85124-15-7.
- KESNER, L. (2000): *Ekonomika a kultura, partnerství pro 21. století*, Sborník z mezinárodní konference o rozvoji kulturních zdrojů a kulturního kapitálu, realizované jako součást projektu „Praha – Evropské město kultury 2000“ v Praze 22.-23.9. ISBN 80-238-6831-4.
- LEASK, A., a GOULDING, P. (1996): *What Price our Heritage? A Study of the Role and Contribution of Revenue Management in Scotland's Heritage Based Visitor Attractions*. In *Managing Cultural Resources for the Tourist*, M. Robinson, N. Evans and P. Callaghan, eds., s. 239-270. Sunderland: Business Education Publishers.
- Liberecký kraj. Odbor kancelář hejtmána. Výroční zprávy 2007-2012. Dostupné [online] <<http://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/page2924>> [cit 26-02-2014].
- Ministerstvo kultury. Výroční zprávy 2007-2012. Dostupné [online] <<http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocnni-zpravy/default.htm>> [cit 26-02-2014].
- Nadace Českého fóra. Opomíjené památky. Podpořené projekty Opomíjené památky a památky a zdraví. Dostupné [online] <www.nadaceof.cz> [cit 26-04-2014].
- Nadace Partnerství. The Czech Environmental Partnership Foundation. Dostupné [online] <

- <http://www.nadacepartnerstvi.cz/blokovy-grant/> [cit 26-02-2014].
- Nadace Via*. Granty a podpory. Podpořené projekty v Libereckém kraji. Dostupné [online] <<http://www.nadacevia.cz/cz/podporene-projekty?kraj=liberecky&slovo=&program=e378973f2636d302c0916fa3c5476704&rocnik=06c3d8b8e680147c864be66d43faee8a&rok=&organizace=&mesto=&hledej=Hledej>> [cit 26-02-2014].
- Národní památkový ústav. *Monumnet 2013*. Dostupné online [online] <<http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>> [cit 19-03-2013].
- Operační program životního prostředí*. Výroční zprávy za období 2007-2012. Dostupné [online] <<http://www.opzp.cz/sekce/522/vyrocnizpravy>> [cit 26-02-2012].
- PATOČKA, J. a HERMANOVÁ, E. (2008): *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 199 stran. ISBN 978-80-7357-347-8, str. 83.
- PEK, T. (2009): *Stavební památky, specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Wolters Kluwer, Praha. ISBN 978-80-7357-462-8.
- Regionální operační program Jihozápad*. Výroční zprávy za období 2007-2009. Dostupné [online] <<http://www.rr-jihozapad.cz/?menu=tiskove-centrum&art=publikace-rop-jihozapad>> [cit 26-02-2014].
- Regionální operační program Moravskoslezsko*. Výroční zprávy za období 2007-2009. Dostupné [online] <<http://www.rr-moravskoslezsko.cz/o-nas/vyrocnizpravy-rop-arrms/>> [cit 26-02-2014].
- Regionální operační program Severovýchod*. Výroční zprávy za období 2007-2009. Dostupné [online] <http://www.rada-severovychod.cz/vyrocnizpravy-rop-sv> > [cit-26-02-2014].
- Regionální operační program Severozápad*. Výroční zprávy za období 2007-2012. Dostupné [online] <<http://www.nuts2severozapad.cz/ropsz/ropsz-info/vyrocnizpravy/>> [cit-26-02-2014].
- Regionální operační program Střední Čechy*. Výroční zprávy za období 2007-2009. Dostupné [online] <<http://www.ropstrednicechy.cz/documents.php?mid=f9edaf4e-d1f4-102b-9c5f-00e0814daf34>> [cit-27-04-2011].
- Regionální operační program Střední Morava*. Výroční zprávy za období 2007-2009. Dostupné [online] <<http://www.rr-strednimorava.cz/urad-regionalni-rady>> [cit 26-02-2014].
- Státní kulturní politika 2009 - 2014*. Ministerstvo kultury. Dostupné [online] <<http://www.ktn.cz/pub/attachments/St%C3%A1tn%C3%AD%20kulturn%C3%AD%20politka%202009%20-%202014.pdf>> [cit 18-03-2013].
- Státní zemědělský intervenční fond*. Seznamy příjemců dotací. Dostupné [online] <<https://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/spd>> [cit 26-02-2014].
- Strukturální fondy*. Seznamy příjemců. Dostupné [online] <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Seznamy-prijemcu>> [cit 26-02-2014].
- Vital villages association*. Naslouchat hlasu vesnic. Dostupné [online] <<http://www.listentothevoiceofvillages.org/>> [cit 26-02-2014].
- VOJÍK, V. (2008): *Podnikání v kultuře a umění*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 1. vydání, ISBN 978-80-7357-402-4.

Informace o autorce

Ing. Gabriela Antošová, Ph.D.

Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut, AMBIS,

Vysoká škola obchodní v Praze, Katedra ekonomiky

antosova@vso-praha.eu